

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Α΄ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

Έκθεση επί του Νομοσχεδίου

«Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς ψήφιση Νοσχ περιλαμβάνει δεκατρία άρθρα. Δια του άρθρου πρώτου κυρώνεται η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και τα τρία πρωτόκολλα που τη συμπληρώνουν, δηλαδή το πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερος γυναικών και παιδιών, το πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών δια ξηράς, θάλασσας και αέρα, και το πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους, και πυρομαχικών.

Το άρθρο δεύτερο του προτεινόμενου Νοσχ αφορά σε τροποποιήσεις διατάξεων του Ποινικού Κώδικα και, ειδικότερα:

- του άρθρου 187 (εγκληματική οργάνωση), όπου πλέον απαιτείται σκοπός της οργάνωσης για τη διάπραξη κακουργημάτων, καθίστανται αξιόποινες η παροχή πληροφοριών ή υλικών μέσων με σκοπό να διευκολυνθεί ή να υποβοηθηθεί η εγκληματική οργάνωση καθώς και η διεύθυνση της εγκληματικής οργάνωσης, επεκτείνεται η ρύθμιση του άρθρου 238 ΠΚ περί δήμευσης και στα εγκλήματα των παρ. 1 έως 4 του άρθρου 187 ΠΚ, και προστίθενται τα εγκλήματα του άρθρου 88 του ν. 3386/2005 σε εκείνα που επιδιώκει να πράξει η εγκληματική οργάνωση,

- του άρθρου 187 Α ΠΚ (τρομοκρατικές πράξεις), όπου καταργούνται οι ισχύουσες παρ. 2 και 8, απαιτείται πλέον η οργάνωση να έχει σκοπό τέλεσης των απαριθμούμενων στην πρώτη παράγραφο εγκλημάτων και αποσυνδέ-

ται η πράξη χρηματοδότησης τρομοκρατικής οργάνωσης ή μεμονωμένου τρομοκράτη από την τέλεση εγκλημάτων που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 187 Α ΠΚ,

- του άρθρου 323 Α ΠΚ, του οποίου το πεδίο εφαρμογής επεκτείνεται στην εμπορία ανθρώπων με σκοπό την αφαίρεση ιστών και την εκμετάλλευσή της επαπειλής του θύματος.

Το άρθρο τρίτο του υπό ψήφιση Νσχ περιέχει τροποποιήσεις του π.δ. 233/2003, δια των οποίων εξομοιώνονται τα θύματα παράνομης διακίνησης μεταναστών με τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και τους παρέχεται προστασία και αρωγή συμφώνως προς το άρθρο 12 του ν. 3064/2002, ανεξαρτήτως της συνεργασίας τους με τις διωκτικές αρχές.

Το άρθρο τέταρτο περιέχει τροποποιήσεις του ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» και, ειδικότερα: ορίζεται η έννοια του θύματος παράνομης διακίνησης μεταναστών, εξομοιώνεται η διαδικασία απόδοσης χαρακτηρισμού του θύματος παράνομης διακίνησης μεταναστών με αυτή που ακολουθείται για το θύμα εμπορίας ανθρώπων, χορηγείται άδεια διαμονής, για λόγους ανθρωπιστικής φύσης, και σε θύματα παράνομης διακίνησης μεταναστών, παρέχεται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών προθεσμία περίσκεψης τριών μηνών προκειμένου να αποφασίσουν αν θα συνεργαστούν με τις διωκτικές αρχές. Επίσης, χορηγείται, υπό προϋποθέσεις, σε θύματα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών άδεια παραμονής, που διασφαλίζει δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, σε παροχές, περίθαλψη και στις προϋποθέσεις επαγγελματικής κατάρτισης, ακόμα και αν δεν συνεργάζονται με τις αρχές, λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τους ανήλικους αλλοδαπούς θύματα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών, διαγράφονται από τον κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών, υπό προϋποθέσεις, οι αλλοδαποί που έχουν χαρακτηριστεί θύματα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών και ρυθμίζονται θέματα μη ανανέωσης ή ανάκλησης άδειας παραμονής.

Το άρθρο πέμπτο του υπό ψήφιση Νσχ περιλαμβάνει τροποποιήσεις διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Ειδικότερα, τροποποιείται το άρθρο 59 ΚΠΔ και αναβάλλεται η ποινική δίωξη θυμάτων των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 323, 323 Α, 323Β, 348 Α, 349, 351, 351 Α ΠΚ και 87 παρ. 5,6 και 88 ν. 3386/2005, για τις αξιόποινες πράξεις της παράνομης εισόδου στη χώρα και εξόδου από αυτή, της κατοχής και της χρήσης ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτοτήτων ή αδειών διαμονής ή άλλων εγγράφων πλαστών ή γνησίων που εκδόθηκαν για άλλο πρόσωπο, της παράνομης εργασίας και της πορνείας. Επίσης, επεκτείνεται και στα θύματα παράνομης

διακίνησης μεταναστών το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 108 Α και 226 Α παρ.1 ΚΠΔ.

Το άρθρο έκτο περιέχει τροποποίηση του άρθρου 173 παρ. 5 ΚΠολΔ.

Το άρθρο έβδομο τροποποιεί το ν. 3226/2004 και ρυθμίζει ζητήματα παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας, κατά την αστική και κατά την ποινική διαδικασία, στα θύματα των εγκλημάτων που αναφέρει ρητά.

Το άρθρο όγδοο τροποποιεί διατάξεις του ν. 2928/2001 και προβλέπει τη λήψη μέτρων προστασίας μαρτύρων κατά την ποινική διαδικασία για τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 323, 323 Α, 323Β, 351 ΠΚ και 87 παρ. 5,6 και 88 του ν. 3386/2005.

Το άρθρο ένατο τροποποιεί το άρθρο 51 του ν. 3691/2008 σε ό,τι αφορά την ευθύνη των νομικών προσώπων για πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα που τελέσθηκαν προς όφελός τους.

Το άρθρο δέκατο τροποποιεί το άρθρο 41 του ν. 3251/2004, ώστε να προβλέπεται ευθύνη νομικών προσώπων αν οι αξιόποινες πράξεις των άρθρων 187 και 187 Α ΠΚ τελέσθηκαν μέσω αυτών ή προς όφελός τους.

Το άρθρο ενδέκατο προβλέπει την σύνταξη ετήσιας έκθεσης από την Ελληνική Αστυνομία για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα.

Στο άρθρο δωδέκατο αναφέρονται τα άρθρα της κυρούμενης σύμβασης και των Πρωτοκόλλων στα οποία διατυπώνονται επιφυλάξεις.

Στο άρθρο δέκατο τρίτο ορίζεται ο χρόνος έναρξης ισχύος της Σύμβασης και των τριών Πρωτοκόλλων που την συμπληρώνουν.

II. Γενικές παρατηρήσεις

1. Τα δύο μείζονα ζητήματα που ενδιαφέρουν για την αποτελεσματική καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος είναι: α) ο ποινικός κολασμός των αξιολογικώς ουδέτερων πράξεων συμμετοχής και β) η αντιμετώπιση της διείσδυσης της εγκληματικής οργάνωσης σε ευρύτερους τομείς κοινωνικής δραστηριότητας, δηλαδή στη Διοίκηση, την Αστυνομία, τη Δικαιοσύνη, την Πολιτική, κλπ. Το δεύτερο ζήτημα ρυθμίζεται από το άρθρο 253Α ΚΠΔ (αστυνομική διείσδυση), για το πρώτο όμως δεν έχει ληφθεί νομοθετική μέριμνα. Πρόκειται για πράξεις συνδρομής στην όλη λειτουργία της εγκληματικής οργάνωσης, οι οποίες εκ πρώτης όψεως είναι κοινωνικά πρόσφορες (*rechtsneutrale Teilnahmehandlungen*), πλην όμως, σε συνολική αποτίμηση συμβάλλουν ουσιαστικά στην εύρυθμη λειτουργία και ευόδωση των σκοπών της, π.χ. υπηρεσίες δικηγόρων, λογιστών, συμβολαιογράφων, ιατρών κ.λπ., οι οποίοι επί μονίμου και αποκλειστικής βάσεως παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην οργάνωση (Βλ., σχετικώς, Μυλωνόπουλου, Ποινικό Δίκαιο, ΓενΜ II (2008) 271). Η προκείμενη νομοθετική πρωτοβουλία παρέχει

την ευκαιρία για ικανοποίηση και αυτού του αιτήματος και, για τον λόγο αυτό, ευκαταίο θα ήταν η εν λόγω παράμετρος να τύχει της προσοχής του νομοθέτη.

2. Με την προκείμενη νομοθετική ρύθμιση παρέχεται επίσης η ευκαιρία να αρθεί η νομοτεχνική αβλεψία, η οποία όρισε στην ισχύουσα (ήδη αναριθμούμενη) παράγραφο 5 του αρθρ. 187 ότι (όλες) οι διατάξεις «του παρόντος άρθρου» εφαρμόζονται ανεξαρτήτως του δικαίου του τόπου τέλεσης όταν οι σχετικές αξιόποινες πράξεις έχουν τελεσθεί στην αλλοδαπή από ημεδαπό ή στρέφονται κατά Έλληνα πολίτη, ελληνικού ν.π.δ.δ. ή του ελληνικού Κράτους. Εδώ, προφανώς βούληση του νομοθέτη ήταν η προστατευτική αρχή που καθιερώνει η διάταξη να ισχύει μόνον για τα προβλεπόμενα από το αρθρ. 187 κακουργήματα και όχι για το πλημμέλημα της (ισχύουσας) παραγράφου 3, για την οποία δεν δικαιολογείται διεύρυνση της ποινικής εξουσίας της ελληνικής Πολιτείας και στην οποία, όπως είναι σήμερα διατυπωμένη, έχει παρασχεθεί, εκ παραδρομής, οικουμενική ισχύς.

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων

1. Επί του άρθρου δευτέρου παρ. 1 στοιχ. α

Η αντικατάσταση της φράσης: «και επιδιώκει» με τη φράση: «που επιδιώκει» είναι μεν περισσότερο σύμφωνη προς τα πράγματα, πλην όμως αλλοιώνει δραστικώς το περιεχόμενο της διάταξης. Κατά το ισχύον κείμενο δεν απαιτείται (όπως προφανώς ήθελε ο νομοθέτης) ο σκοπός της όλης οργάνωσης να είναι εγκληματικός, αλλά αρκεί να σκοπεύει ο εντασσόμενος ή συμμετέχων σε αυτήν τη διάπραξη των απαριθμούμενων εγκλημάτων. Αρκεί δηλαδή κατά το αντικειμενικό νόημα του νόμου, η εκ μέρους του εντασσόμενου στην ομάδα επιδίωξη του ως άνω εγκληματικού σκοπού, έστω και αν η όλη ομάδα αποφάσισε μεταγενεστέρως να επιδιώξει κάποιο από τα απαριθμούμενα εγκλήματα. Έτσι, κατά το ισχύον δίκαιο είναι, παραδείγματος χάριν, αξιόποινος κατά το αρθρ. 187 παρ. 1 και εκείνος που εντάσσεται σε δομημένη ομάδα η οποία τελεί, π.χ., φθορές, εξυβρίσεις, απειλές, ρατσιστικές εκδηλώσεις ή και μη αξιόποινες πράξεις, π.χ., ακραίες πολιτικές συζητήσεις κ.λπ., ο ίδιος όμως έχει τον σκοπό, κατά τον χρόνο της ένταξής του, να δράσει εγκληματικώς, π.χ., μέσω της ομάδας, και εκμεταλλευόμενος την οργάνωσή της, ανθρωποκτονίες, εκβιάσεις, αρπαγές κ.λπ.. Με την προτεινόμενη ρύθμιση, η οποία κατά τούτο είναι επιεικέστερη της ισχύουσας, αλλά πολύ εγγύτερα προς τον σκοπό του νομοθέτη, απαιτείται πλέον η δομημένη ομάδα να υπάρχει ή να συγκροτείται κατά τον χρόνο της ένταξης του υπό κρίση δράστη και να συντρέχει σε όλα τα μέλη της ο εν λόγω σκοπός (επιδίωξη) τέλεσης των απαριθμούμενων διαζευκτικώς κακουργημάτων, ενώ, αντιθέ-

τως, για τον εντασσόμενο αρκεί ενδεχόμενος δόλος, δηλαδή ενδεχόμενη γνώση ότι εισέρχεται σε ομάδα που επιδιώκει τους αναγραφόμενους στην διάταξη σκοπούς (κατά τούτο η νεότερη διάταξη είναι αυστηρότερη).

2. Επί του άρθρου δευτέρου παρ. 1 στοιχ. γ

α) Δια της παρ.1 στοιχ. γ του άρθρου δευτέρου του υπό ψήφιση Νσχ εισάγεται παρ. 8 στο άρθρο 187 ΠΚ και προβλέπεται ότι η διάταξη του άρθρου 238 ΠΚ εφαρμόζεται αναλόγως στα εγκλήματα των παραγράφων 1 έως 4 του άρθρου 187 ΠΚ. Καλό θα ήταν, ωστόσο, αντί αναλόγου εφαρμογής να γίνει λόγος για αντίστοιχη εφαρμογή (*entsprechende Anwendung*). Περί αναλογίας γίνεται λόγος όταν μία περίπτωση είναι αρρύθμιστη, ενώ εδώ ο νόμος ρυθμίζει τη σχετική ύλη, εισάγοντας αντίστοιχη εφαρμογή μιας ήδη υπάρχουσας διάταξης.

β) Η διάταξη του άρθρου 238 ΠΚ, όπως αυτή αντικαταστάθηκε δια του άρθρου 12 του ν. 3849/2010, αποτελεί ειδική ρύθμιση για τη δήμευση των δώρων και των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν εμμέσως ή αμέσως από αυτά στις περιπτώσεις των εγκλημάτων της ενεργητικής δωροδοκίας, της παθητικής δωροδοκίας και της δωροδοκίας δικαστή (άρθρα 235, 236 και 237 ΠΚ). Η ρύθμιση του άρθρου 238 ΠΚ εν μέρει αποκλίνει από την διάταξη του άρθρου 46 του ν. 3691/2008, η οποία αφορά στην δήμευση προϊόντων εγκληματικών δραστηριοτήτων. Συμφώνως προς το άρθρο 3 στοιχ. α του ν. 3691/2008, στην έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας ή του βασικού εγκλήματος εμπίπτουν και τα εγκλήματα του άρθρου 187 ΠΚ. Στο μέτρο που το άρθρο 46 του ν. 3691/2008 αναφέρεται σε καταδικαστική απόφαση, χωρίς να διευκρινίζει αν με τη φράση «καταδικαστική απόφαση» εννοεί όχι μόνο την απόφαση για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, αλλά και την απόφαση για την εγκληματική δραστηριότητα (για τις υποστηριχθείσες εν προκειμένω απόψεις στην θεωρία, βλ. Τριανταφύλλου Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και η συμβολή τους στην ερμηνεία του άρθρου 2 παρ.1 του ν. 2331/1995, ΤιμΤ Ανδρουλάκη σελ. 773, Τζαννετή Α., Η δήμευση των νομιμοποιούμενων προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας, σε Ενωση Ελλήνων Ποινικολόγων Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή» ή ελεύθερη κοινωνία, σελ. 255-256), θα ήταν σκόπιμο να τροποποιηθεί και η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 46 του ν. 3691/2008, ώστε να μην υφίστανται αποκλίσεις στην ρύθμιση της δήμευσης προϊόντων των εγκλημάτων του άρθρου 187 ΠΚ. Σημειωτέον ότι και η διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 88 του ν. 3386/2005, που προβλέπει δήμευση της περιουσίας η οποία αποκτήθηκε από τα εγκλήματα των άρθρων 87 παρ. 5, 6 και 8 και 88 του ν. 3386/2005, απο-

κλίνει από αυτή του άρθρου 46 του ν. 3691/2008, αν και τα εγκλήματα των άρθρων 87 παρ. 5, 6 και 8 και 88 του ν. 3386/2005 εμπίπτουν στην έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας και αποτελούν βασικά εγκλήματα (άρθρο 3 στοιχ. ιγ του ν. 3691/2008).

3. Επί του άρθρου δευτέρου παρ. 1 στοιχ. γ και παρ. 3

Δια του άρθρου δευτέρου παρ.1 στοιχ. γ προτείνεται να εισαχθεί νέα παράγραφος 2 στο άρθρο 187 ΠΚ, η οποία προβλέπει ότι τιμωρείται με ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα ετών όποιος παρέχει ουσιώδεις πληροφορίες ή υλικά μέσα με σκοπό να διευκολύνει ή να υποβοηθήσει εγκληματική οργάνωση για τη διάπραξη των επιδιωκόμενων από αυτή κακουργημάτων. Επίσης, η παρ. 3 του άρθρου δευτέρου του υπό ψήφιση Νσχ προτείνει την τροποποίηση της παρ. 6 του άρθρου 187 Α ΠΚ, ώστε να τιμωρείται όποιος παρέχει ουσιώδεις πληροφορίες ή υλικά μέσα με σκοπό να διευκολύνει ή να υποβοηθήσει τρομοκρατική οργάνωση για τη διάπραξη των επιδιωκόμενων από αυτή κακουργημάτων.

Εν προκειμένω, υπάρχει πρόβλημα αοριστίας και υπερβολικής διεύρυνσης του αξιοποίνου, κατά το μέτρο που η διάταξη απειλεί με ποινή όποιον «παρέχει ουσιώδεις πληροφορίες ή υλικά μέσα», με σκοπό να διευκολύνει ή να υποβοηθήσει εγκληματική ή τρομοκρατική οργάνωση για τη διάπραξη των επιδιωκόμενων από αυτή κακουργημάτων. Σχετικώς, ερωτάται εν πρώτοις: Πότε μία πληροφορία είναι «ουσιώδης» και πότε όχι; Αρκεί οποιοδήποτε υλικό μέσο και πώς προσδιορίζεται αυτό; Δεύτερο, και σημαντικότερο: η απαξία της πράξης εντοπίζεται, κατά την περιγραφή του νομοθέτη, κατά κύριο λόγο σε δύο επάλληλα υποκειμενικά στοιχεία του αδικού, δηλαδή στον «σκοπό διευκόλυνσης» εκ μέρους του δράστη και στην «επιδίωξη κακουργημάτων» εκ μέρους της οργάνωσης. Το δυσάποδικο των δύο αυτών υποκειμενικών στοιχείων σε συνδυασμό με το ότι το μόνο αντικειμενικό στοιχείο φορέας αδικού είναι, εν προκειμένω, η παροχή κάποιας (οποιασδήποτε) πληροφορίας, η οποία ευχερώς μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ουσιώδης», ενώ, αντιθέτως, το άδικο θα όφειλε να περιγράφεται με κυρίως αντικειμενικά στοιχεία, δημιουργεί επιφυλάξεις, που θα έπρεπε ίσως να ελκύσουν την προσοχή του νομοθέτη.

4. Επί του άρθρου τετάρτου παρ. 18

Ενόψει της εισαγωγής, δια της παρ. 1 του άρθρου πέμπτου του υπό ψήφιση Νσχ, παραγράφου 4 στο άρθρο 59 ΚΠΔ, η φράση «του άρθρου 59 παρ. 3 του ΚΠΔ», που περιέχεται στην παρ. 18 του άρθρου τετάρτου του υπό ψήφιση Νσχ, πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «του άρθρου 59 παρ. 4 του ΚΠΔ».

5. Επί του άρθρου πέμπτου παρ.1

Δια της παρ. 1 του άρθρου πέμπτου του υπό ψήφιση Νσχ προστίθεται παράγραφος 4 στο άρθρο 59 ΚΠΔ και προβλέπεται η αναβολή της άσκησης ποινικής δίωξης για τις αξιόποινες πράξεις της παράνομης εισόδου στη χώρα και εξόδου από αυτή, της κατοχής και χρήσης ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτοτήτων ή αδειών διαμονής ή άλλων εγγράφων πλαστών ή γνησίων που εκδόθηκαν για άλλο πρόσωπο, της παράνομης εργασίας και της πορνείας που φέρεται ότι τελέσθηκαν από θύμα εγκλήματος των άρθρων 323, 323 Α, 323 Β, 348 Α, 349, 351 και 351 Α ΠΚ καθώς και των άρθρων 87 παρ. 5, 6 και 88 του ν. 3386/2005. Τα εγκλήματα των άρθρων 87 παρ. 5, 6 και 88 του ν. 3386/2005 προσβάλλουν το έννομο αγαθό της πολιτειακής εξουσίας (Χατζηνικολάου Ν., Η ποινική καταστολή της παράνομης μετανάστευσης, σελ. 58 επ., Σπυράκος Δ., σε Κουράκη Ν. (επιμ.) Αντεγκληματική πολιτική Ι σελ. 363 επ., 369 επ.) και, πλην των διακεκριμένων παραλλαγών της παρ. 1 στοιχ. γ και δ του άρθρου 88 του ν. 3386/2005, δεν προσβάλλουν ατομικά έννομα αγαθά. Συνεπώς, παθών από τα ανωτέρω εγκλήματα καταρχήν δεν μπορεί να είναι φυσικό πρόσωπο. Το υπό ψήφιση Νσχ αντικαθιστά, στο άρθρο τέταρτο παρ. 2, το άρθρο 1 του ν. 3386/2005 και ορίζει στο στοιχ. ια, για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, ως θύμα παράνομης διακίνησης μεταναστών, το θύμα των εγκλημάτων των άρθρων 87 παρ. 5, 6 και 88 του ν. 3386/2005, εφόσον τελούνται από εγκληματικές οργανώσεις του άρθρου 187 παρ. 1 ΠΚ, είτε πριν από την άσκηση ποινικής δίωξης για τα εγκλήματα αυτά, είτε κατόπιν αυτής. Επειδή στην προτεινόμενη παρ. 4 του άρθρου 59 ΚΠΔ δεν γίνεται παραπομπή στο προτεινόμενο άρθρο 1 στοιχ. ια του ν. 3386/2005, που περιέχει τον ορισμό του θύματος παράνομης διακίνησης μεταναστών, είναι ενδεχόμενο να δημιουργηθεί σύγχυση αν η αναβολή άσκησης της ποινικής δίωξης αφορά μόνο στα πρόσωπα που ορίζονται ως θύματα παράνομης διακίνησης μεταναστών στο στοιχ. ια ή αν η έννοια του θύματος παράνομης διακίνησης μεταναστών ορίζεται εν προκειμένω ευρύτερα.

6. Επί του άρθρου ογδού παρ. 3

Δια της παρ. 3 του άρθρου ογδού του υπό ψήφιση Νσχ αντικαθίσταται η παρ. 4 του άρθρου 9 του ν. 2928/2001 και προβλέπεται ότι αν ζητηθεί από τον Εισαγγελέα ή από διάδικο η αποκάλυψη του πραγματικού ονόματος του μάρτυρα, του οποίου δεν έχουν αποκαλυφθεί τα στοιχεία ταυτότητας, το δικαστήριο αποφαινεται αιτιολογημένως για την αποκάλυψη ή μη, ενώ διαγράφεται η φράση της ισχύουσας παρ. 4 του άρθρου 9 του ν. 2928/2001:

«αν δεν έχουν αποκαλυφθεί τα στοιχεία της ταυτότητας του μάρτυρα, μόνη η κατάθεσή του δεν είναι αρκετή για την καταδίκη του κατηγορουμένου». Το άρθρο 6 παρ. 3 εδ. δ της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει το δικαίωμα του κατηγορουμένου να εξετάσει τους μάρτυρες κατηγορίες. Η νομολογία του ΕΔΔΑ έχει διαμορφώσει σύστημα ελέγχου τριών βαθμίδων προκειμένου τα εθνικά δικαστήρια να λαμβάνουν υπόψη την κατάθεση του ανώνυμου μάρτυρα (βλ. αναλυτικά Τζαννετή Α., Το δικαίωμα εξέτασης μαρτύρων κατηγορίας κατά το άρθρο 6 παρ. 3 εδ. δ ΕΣΔΑ, ΤιμΤ Μπενάκη σελ. 972 επ.). Κατά την άποψη του ΕΔΔΑ, η κατάθεση του ανώνυμου μάρτυρα δεν μπορεί να αποτελέσει το μόνο ή το ουσιώδες στοιχείο για την καταδίκη του κατηγορουμένου (βλ. Dorsoon κατά Ολλανδίας § 76 και van Mechelen κατά Ολλανδίας § 63).

7. Επί του άρθρου ογδού παρ. 4

Δια της παρ. 6 του άρθρου ογδού του υπό ψήφιση Νσχ προστίθεται παρ. 6 στο άρθρο 9 του ν. 2928/2001 και προβλέπεται ότι μπορούν να λαμβάνονται μέτρα προστασίας μαρτύρων, κατά την ποινική διαδικασία για τις αξιόποινες πράξεις εμπορίας ανθρώπων, συμφώνως προς τα άρθρα 323, 323 Α, 323 Β και 351 ΠΚ και παράνομης διακίνησης μεταναστών 87 παρ. 5,6 και 88 του ν. 3386/2005. Επειδή το άρθρο 323 Β ΠΚ [«διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων σε βάρος ανηλίκου) (σεξουαλικός τουρισμός)»] δεν τυποποιεί έγκλημα εμπορίας ανθρώπων, θα ήταν ενδεχομένως νομοτεχνικώς ορθότερο να διαγραφεί η φράση «εμπορίας ανθρώπων».

8. Επί των άρθρων ενάτου και δεκάτου

Με τις διατάξεις των εν λόγω άρθρων εισάγονται βαρύτατες διοικητικές (και όχι ποινικές) κυρώσεις νομικών προσώπων με τροποποίηση του άρθρ. 51 του ν. 3691/2008 και του άρθρ. 41 του ν. 3251/2004 σε περίπτωση που κάποια από τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 187 και 187Α του Π.Κ. τελέσθηκε μέσω ή προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικώς είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου και κατέχει διευθυντική θέση εντός αυτού βάσει εξουσίας εκπροσώπησης του ή εξουσιοδότησης για τη λήψη αποφάσεων για λογαριασμό του ή για την άσκηση ελέγχου εντός αυτού. Καίτοι δεν πρόκειται για ποινική ευθύνη του νομικού προσώπου (την οποία η νομοθεσία μας προς το παρόν δεν γνωρίζει) οι κυρώσεις αυτές, που επιβάλλονται από διοικητικά όργανα,

είναι τόσο βαρείες, ώστε ευλόγως θα πρέπει να συνοδεύονται από τις εγγυήσεις του αρθρ. 6 ΕΣΔΑ.

Αθήνα, 25.8.2010

Η εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Β΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Στέφανος Κουτσομπίνας
Επ. Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Θράκης

Ο προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Χρίστος Μυλωνόπουλος
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
(Γενικές παρατηρήσεις και επί των άρθρων παρατηρήσεις 1, 2α, 3, 8)

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών